

דף כ

'ביום אין בלילה לא, לימא תיהוי תיובתא דרבי יהושע בן לוי... כי קתני אדיומ'. בפשטות משמע מכאן שחזיב קריאת המגילה בלילה כבר היה בזמן המשנה. וכן יש לשמוע מדברי הריטב"א. ע' הר-צבי כאן ולעיל ד. ובספר בנין שלמה (נח) כתב שבזמן המשנה לא נתקנה תקנה זו.

'סלקא דעתך אמינא תיהוי כראיה ראשונה של זב... קמ"ל כיון דבעיא ספירה ספירה ביממא היא'. כתב הריטב"א: טבילת שומרת יום כנגד יום שזמנה ביום, אינה כשאר דברים שמצוותם ביום בלבד, כי בעצם אפשר לטבול לה בכל זמן, אלא שקודם שהאיר היום עדיין לא הגיע זמן טבילתה, שהרי עדיין לא ספרה ואין ספירה אלא ביום, ולאחר שהגיע היום וספרה הלא יכולה לטבול בין ביום בין בלילה. אלא אגב אורחא של שאר הדברים נקטה המשנה שומרת יום כנגד יום, להשמיענו שאינה כזב בעל ראייה אחת.

והרשב"א נשאר בקושיא בבאור משנתנו. וצ"ע מדוע לא פרשו הראשונים שכוונת התנא לענין דין הספירה עצמה, שאינה אלא ביום ובגן החמה, ונקט התנא טבילה כי היא הנפקותא המעשית של הספירה אבל עיקר הדין להשמיענו דין ספירה. ויש לומר שלענין הספירה אין נפקותא בדין גן החמה, שהרי אם ראתה באחת מכל שעות היום – טמאה למפרע, ולרבי יוסי שאומר מקצת היום ככולו (ע' פסחים פא) כיון שעלה השחר ולא ראתה, אף שראתה לאחר מכן קודם הנץ החמה כבר נטהרה, הרי שאין נפקותא לדין הנץ אלא לטבילה, וזהו שהקשו הראשונים הלא בעצם זמן הטבילה אינו דוקא ביום.

(ע"ב) 'כל היום כשר לקריאת המגילה ולקריאת ההלל...' לא פירט את הדברים המנויים לעיל; מילה טבילה והזיה, כיון שכבר אמרם ברישא, וכאילו אמר קריאת המגילה וחבריו [ונקט קריאת המגילה, שהיא הדבר הראשון המנוי שם. ועוד, ששייך יותר לשנותו אצל קריאת ההלל] (עפ"י ריטב"א).

ז'למוספין' אף על פי שכל הקרבנות אינם קרבים אלא לאחר תמיד של שחר וקודם תמיד של בין הערבים, ואם כן אי אפשר למוספים שייקרבו כל היום – זהו מצד דבר אחר שמעכבם, אבל הכשר המוספים בעצם הוא כל היום. ועוד יש לומר שאם עבר והקדים המוספים לתמיד של שחר לא פסל (עפ"י רשב"א ר"ן וריטב"א).

התוס' ביומא (כט.) צדדו שקרבנות שהוקרבו לאחר תמיד של בין הערבים פסולים מדרבנן, אך אעפ"כ כתבו התוס' (ע' ר"ה ל: וביצה ה.) שאם לא הקריבו מוסף וכבר הקריבו תמיד של בין הערבים – מקריבים מוסף לאחר מכן, כי עשה דרבים דוחה עשה דהשלמה.

ולענין הקדמה לתמיד של שחר, יש אומרים שאין פסול כלל (ע' משנה למלך תמידין א, ג בדעת הרמב"ם; חזו"א מנחות לג, ו). ויש אומרים שפסול עכ"פ מדרבנן (עתוס' פסחים נח: עפ"י מנחות מט: ותוספתא פסחים ד. וכן נקט בלקוטי הלכות פסחים נח בסתמא).

ויש סברא בראשונים שקרבן שקרב לאחר תמיד של בין הערבים או קודם תמיד של שחר, נפסל מהתורה (עריטב"א יומא כט. וע' בבאור סברה זו בקהלות יעקב פסחים מא ובדבר שמואל פסחים נח).

אך לדברי הכל י"ל שכל שאי אפשר להקריב התמיד, כגון בזמן הגזרה שלא מצאו כבשים לתמיד, אין עיכוב להקריב קרבן אחר (כמוש"כ הראב"ד ספ"ק דתמיד) ואז הלא זמנם כל היום. וכן אם עברו והקריבו קרבנות לאחר תמיד של בין הערבים [או כגון מחוסר כפורים בערב הפסח, ע' פסחים נט] – מותר להקריב קרבנות אחרים (כמוש"כ החזו"א הוריות יד, יב), נמצא שבעצם זמן המוספין כל היום.

וכן לענין תפלת המוספין, כתבו ראשונים שאם הקדימה לתפילת השחר – יצא. עריטב"א כאן; או"ח רפ"א. וע' בענין זה במובא בפסחים מט:).

זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום...'. כלומר דבר שמצותו ביום וסתם הכתוב ולא פירש בו שעה מסוימת, אבל יש דברים שמצותם ביום ולא כל היום, כגון תמיד של שחר ושל בין הערבים, וכן קרבן פסח וכד' – הואיל שפרש בהם הכתוב שעות מסוימות (עפ"י רשב"א וריטב"א).

פרפראות לחכמה

'אמר רבי יהודה: קטן הייתי וקריתיה למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד...'. בעשרות מקומות מצאנוהו לרבי יהודה שמביא מעשה להוכיח הלכה.

הנה ציוני המקומות: מעשרות ב,ה; שבת נג: קכא. קמו. קמו. עירובין מה. נא: עב: פו. צא. (וע"ש קא) פסחים ט. ושם לו. (צ"ל 'רבי' יהודה. וכ"ה בתוספתא) (וע"ש נה.) יומא יא. סוכה ב: יד: כ: לא. מגילה כאן ולהלן כו. כז: נדרים נב. נזיר ח. סוטה יח: ב"מ סג; ב"ב יג: פב: קעא. סנהדרין יב. ושם כ. מנחות לה. בכורות מה: אהלות יז,ה. תוספתא: שביעית ד,ב; תרומות א,א; ב,יג; שבת ד,ב ג; עירובין ג,טו; ה,ו; ו,יט; מגילה ב,י; יבמות יב,יג; גטין ב,יא; מכות א,ב; בכורות ה,ב; כלים ב"ק ד,ג; אהלות ט,ט; מקואות ו,א; אבל רבתי ט,א. ובמקומות בודדים הביא בר פלוגתתו של ר' יהודה סיוע ממעשה, ודחאו רבי יהודה (או אחרים) שהמעשה שהיה, לא כך היה: כן יש בסוכה לו: (פעמיים) יבמות כה: מנחות קט: (גם רב יהודה האמורא, בעשרות פעמים בש"ס מוצאים אנו שמביא מעשים שיש בהם הוראת הלכה – ע' למשל ב"ב קמו. שלשה מעשים).

גם ר' יוסי, מצאנוהו פעמים רבות יחסית מביא מעשה לצורך הלכה: שבת קטו. עירובין מז: ר"ה כב יומא יב: סו. סוכה לו: יבמות צח: כתובות יד. ע"ז יג. בכורות מ. גדה כד: לב. סא. כלאים ז,ד תרומות ד,יג. תוספתא: דמאי ד,ט שביעית ד,ז שבת יד,ב פסחים ג,יז יומא א,ד מגילה ב,ב יבמות י,ג בכורות ד,ג כלים ב"מ יא,א ב"ב כ,א גדה ח,ג ד"א רבה א,א.

לעומת זאת, תנאים אחרים לא מצאנו שהיתה דרכם בכך: ר' מאיר – (סוכה לו: יבמות קכא תוספתא כלים ב"ב ב,א גדה ח,ג).

וכן ר' שמעון (סוכה כ: קדושין טו: סנהדרין יב. תוספתא כלים ב"ב ב,א).

וכן ר' אליעזר (עירובין קא: ב"ב קנו: גדה ט: תוספתא תרומות ג,יח).

רשב"ג: (גטין עד. ידים ג,א; תוספתא דמאי ג,יז).

רבן גמליאל – (עירובין סא:).

ר' עקיבא, ר' נחמיה ור' יהושע – לא נמצא אף פעם אחת.

(ע"ב) ז'ולידוי מעשר' –

למה נקרא 'ז'ולידוי', והלא אינו אלא אומר שבחו, שלא חטא כלל בערתי הקדש מן הבית... לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי... עשיתי ככל אשר צויתני, והלא הז'ולידוי מורה על ההפך, על הודאה בחטא? זו לשון רבנו עובדיה ספורנו בפרושו לתורה (תבוא כו,יג): 'בערתי הקדש מן הבית' – 'בחטאינו ובעוונות אבותינו הוסרה העבודה מהבכורות אשר להם היו ראויות תרומות ומעשרות. כאמרו, ואטמא אותם במתנותם בהעביר כל פטר רחם. וזהו ז'ולידוי מעשר שהזכירו רז"ל'.

כלומר, בתוך השמחה מהול גם מעט עצב וצער באמירה זו. בהתרומם נפשו של איש ישראל בעמדו לפני ה' אלקיו, ורואה ברכתו שלמה, הפרשת מלאכתו קדושה, והרי היא נתונה לאנשי קודש ומקובלת לפני האל-הקדוש, באותה שעה נזכר, שכל הקודש הזה שהוא נותן עתה לכהנים וללויים – לבכור אשר בבניו היה ראוי, ואלמלא החטא הראשון, היתה עבודת ה' נעשית בכבוד ישראל, וכל בית בישראל, כביתו של הכהן העומד לשרת לפני ה' אלקיך; ועתה, בחטאינו ובעוונות אבותינו הוסרה העבודה מן הבכורות בערתי הקדש מן הבית!

ועוד איתא בספרים בענין זה. למה הוא נקרא בשם 'יודיו': אלמלא צותה תורה לומר בלשון הזה, לא היה הפה יכול לדבר והאוזן לשמוע דברים אלה יוצאים מפי בשר ודם שאומר לפני בוראו: לא עברתי ממצוותיך, ולא שכחתי! שמעתי בקול ה' אלקי! עשיתי ככל אשר צויתני! השקיפה וברך כאשר נשבעת! פה של בשר ודם, ידבר בפני בוראו דברים אלה? וכמה דברים שהמרה את ה' אלקיו ולא שמע בקולו, ושכח, ולא עשה ככל אשר נצטווה? הרי שאין לך דיבור שקשה לאומרו בפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא כדיבור הזה.

ועכשיו כשהוא אומר בגזרת המלך עליו, אינו יכול שלא לטהר את לבבו עובר לאמירתו, ולהתחרט על כל מה שעשה שלא כמצוה, ועל כל אשר לא שמע ולא עשה ככל המצוה אשר צוהו בוראו. כיון שטהר לבבו תחילה, הרי הוא יכול אחר כך לומר בפה מלא כל האמירה הזו. היא היא האמירה והוא הוא הוידוי ואי אפשר לזו בלי זה! (מתוך ספר התודעה לזקני הר"א כי טוב זצ"ל ח"ב פ"ד. וע"ע מי השילוח ח"ב תבוא; פרוש המלבי"ם שם; מפרשי המשנה מע"ש ה, י; 'הון עשיר' שם; כו"פ מב; שיעורי הגריד"ס סוכה נה. ועוד).

יש מקום לבדוק השערה נוספת, שהוא כלשון 'יודוא' [ומצוי בלשון חכמים חילוף י' וא' כגון קרואים – קרויים; הודאה – הודיה (ע' פ"ד ופ"ט דברכות); 'מבוי' שהוא בלשון התורה 'מבוא' (תורא"ש ריש עירובין); משוי (פ"ב דשקלים) – משא], והיינו שמודא ומברר שנהג במעשר כדין.

דף כא

ז'לעריפת העגלה... כפרה כתיב בה כקדשים. על גדר 'הקדש' שיש בעגלה ערופה, והאם יש בה פדיון – ע' במובא בקדושין נו. וע"ע קרן אורה זבחים ע וקובץ שיעורים ח"ב כא, ט.

'זה הכלל לאתויי מאי, לאתויי סידור בזיכין וסלוק בזיכין וכרבי יוסי דתניא רבי יוסי אומר: סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום. ואם תאמר, מדוע העמיד משנתנו כרבי יוסי הלא גם לדברי חכמים הסוברים שצריך לסדר מיד כשמסלק, כל היום כשר לסידור וסילוק, כי לא שמענו שנחלקו בזה?

יש אומרים דאין הכי נמי אלא שמדברי רבי יוסי שמענו להדיא שסובר כן, ומחכמים לא שמענו (ע' כסא רחמים ובהגהות הגאון נאמ"ן שליט"א. והביא שם תירוך נוסף, ע"ש).

הריטב"א כתב לפסוק כרבי יוסי כי סתם משנתנו כמותו. ומשמע לכאורה שלא כתירוך האמור שלפיו משנתנו קיימא בין לר"י בין לחכמים. ושמא יש לפרש כוונת הגמרא שמתור 'זה הכלל' בא התנא להשיענו דבר נוסף ולא רק לומר שיש מצוה נוספת שזמנה כל היום, שאם כן היה לו למנותה בפירוש עם שאר הדברים, ומדוע האריך – אלא רצה להשיענו בייתור דבריו שכשר לסדר הבזיכין כל היום גם אם סילקן בבוקר שהלכה כרבי יוסי, ואילו היה אומר 'סידור וסילוק בזיכין' לא היה משמע כרבי יוסי דוקא אלא אף כחכמים, וכשמסלק ומסדר יחדיו באחת משעות היום.

ב. כתב הרמב"ן: מגילה צריכה עיבוד לשמה כספר תורה, שהרי נקראת 'ספר' וזהו דבר שבגופה. ואילו הרמב"ם סובר שמגילה אינה צריכה עיבוד לשמה (ע"ע שעורים לזכר א"מ, ח"א עמ' רנא). ולכל הדעות נראה שמגילה אינה כשרה אלא כשכתובה על עור בהמה טהורה, כספר תורה (עפ"י דובב מישרים ח"א מ).

ג. יש מחמירים ומצריכים תגין למגילה. ולא מחוור, שלא מצינו תגין אלא לספר תורה, שמצאו משה להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, אך לא במגילה. ואמנם לענין שרטוט התרבתה מגילה אך לא לענין תגין (ר"ן).

דעת הפרי-חדש ש'חק תוכות' כשר במגילה. ויש חולקים (ע' מגן אברהם תרצא, א. וע"ע בשו"ת דובב מישרים ח"א מ).

ה. אמר רב יהודה אמר שמואל: הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא. אמר רבא: לא אמרנו אלא כשהיא שוה לשאר הספרים שעמה, אבל אם ניכרת לעצמה, שהיא גדולה משאר הספרים או קטנה מהם – כשר. ואמרו שזה דוקא בציבור אבל ביחיד כשר בכל אופן. (ויש מפרשים שנחלקו בדבר שמואל ורבי יוחנן. ע' הגהות ריעב"ז; שעורים לזכר א"מ, ח"א עמ' רמט).

לפירוש הר"ן אף בציבור יצא בדיעבד אלא שלא יקרא לכתחילה, וביחיד אפילו לכתחילה. ויש אומרים שבציבור לא יצא אף בדיעבד, וביחיד נחלקו אם כשר לכתחילה אם לאו (ערימ"ם רי"ף או"ח תרצא, ח).

ו. הסיקו ששיר התפר (– כשתופרים יריעות הספר לחברן, משיירים בתפר למעלה ולמטה, ואין תופרים עד קצה היריעה) אינו מהלכה למשה מסיני אלא חכמים אמרו כן כדי שלא יקרע (שכשהוא מהדק ורואה שבמקום שיר התפר מתחיל להרחיב, נמנע מלהדק יותר. ואילו לא היה משייר, כשהוא מהדק יותר מדי היה נקרע).

אפשר שאם לא עשה כן ולא שייר כלום – לא נפסל הספר (ר"ן).

דפים יט – כ

כט. א. אלו הם הכשרים לקרות את המגילה ואלו אינם כשרים? מה דינו של קטן בקריאת המגילה?
ב. מה דינה של השמעה לאוזן בקריאת המגילה, בקריאת שמע ובברכות?

א-ב. הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן.

קטן שהכשיר רבי יהודה – בשהגיע לחינוך (רש"י: כבן תשע עשר). וכן העיד רבי שבהיותו קטן קרא המגילה לפני רבי יהודה. אבל חכמים חולקים. (ואף על פי שעיקר חיוב קריאת המגילה מדרבנן, וגם קטן חייב מדרבנן – אין 'תרתי דרבנן' מוציא 'חדא דרבנן'. עפ"י תוס').

להלכה נקטו רוב הפוסקים שקטן אינו מוציא אחרים ידי חובתם. אך יש מכשירים (ע' הגהות אשר"י מא"ז; ריא"ז; בעל העיטור – מובא באו"ח תרעה, ג ובהגר"א). ויש מי שכתב שבשעת הדחק במקום שאין אנשים הבקיאים במקרא מגילה, יכול להוציאם קטן שהגיע לחינוך (מובא במשנ"ב תרפט סק"ו. וע' בריטב"א שהביא דעה שאף תנא קמא לא פסל קטן אלא לכתחילה. [וכן כתב הפרי-מגדים (רפב) לענין קריאת התורה. ויש חולקים. ע"ש במגן אברהם ובאגרות משה או"ח ח"ב עב]).

'חרש' שאמרו כאן – במדבר ואינו שומע, ודינו תלוי במחלוקת התנאים; לרבי יוסי אף בדיעבד לא יצא, שהוא סובר הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו – לא יצא (וכיון שחרש אינו יוצא בקריאה אינו מוציא אחרים ידי חובתו). ולרבי יהודה, לכתחילה צריך להשמיע לאזניו (כן למדו מדברי ר"י בברכת המזון) אבל בדיעבד יצא. ורבי מאיר אמר בקריאת שמע שאף לכתחילה אינו חייב להשמיע לאזניו. וכן אמר רבי יהודה בן רבי שמעון בן פזי, שחרש המדבר ואינו שומע תורם אף לכתחילה, אעפ"י שאינו שומע הברכה באזניו.

א. הלכה כרבי יהודה לענין קריאת שמע ושאר ברכות (תוס' ושאר פוסקים עפ"י ברכות טו). ויש אומרים שלענין מגילה חמור יותר [משום פרסום הנס] וכל שהקורא חרש אין יוצאים בקריאתו (ע' בית יוסף ושו"ע תרפט, ב; לחם משנה מגילה א).

ויש סוברים שלפי מסקנת הסוגיא, לא אמר ר' יהודה (משום ראב"ע) שיצא אלא במי שראוי לשמיעה ולא השמיע לאזניו, אבל חרש שאינו ראוי – לא יצא אף בדיעבד, ולכן חרש שקרא את המגילה לאחרים – לא יצאו ידי חובתם (עפ"י ט"ז או"ח תרפט ועוד). ואם אינו חרש גמור וראוי לשמוע קול גדול, כתב בשבות יעקב (ח"ב לג) שנחשב 'ראוי' ויצא ידי חובתו אף אם לא שמע. ולפי זה יצא גם שאין לחרש לפרוס על שמע ולהוציא אחרים ידי חובתם (כן צדד הפמ"ג). ואולם שאר אחרונים חולקים על חידוש זה (מג"א, פר"ח הגר"א, שאג"א (ו) ועוד).

וכתב הגרעק"א (מובא בבאור הלכה נה, ח), כיון דקיימא לן שלכתחילה צריך להשמיע לאזניו, אין נכון להעמיד ש"ץ כזה. ואולם בשו"ת הרשב"ש (תד) כתב שחרש המדבר ואינו שומע יכול לעבור לפני התיבה ולהוציא את הרבים ידי חובתם, וכן פורס על שמע, ואף לכתחילה – שהרי הוא מחויב בדבר. ועוד לפי שברכות ק"ש אינן כברכת המצוות, וק"ש עצמה הלא נהגו שכל אחד קורא לעצמו. ולא הביאו אחרונים ז"ל, ובספר הר צבי צדד כן מסברת עצמו. לענין זימון – צדד בבאור הלכה (סו"י קצט) שעתה יש להקל אף לכתחילה, כי כל אחד מברך לעצמו. 'וצ"ע'.

ב. אדם שאינו שומע אלא על ידי מכשיר שמיעה, וקרא את המגילה ללא מכשיר – הגרצ"פ פרנק כתב שיצא והוציא אחרים ששמעו ממנו [אף לדעת הט"ז הנ"ל שחרש לא יצא אף בדיעבד] (הר צבי).

ג. לדעת רבי יהודה (וכן הלכה, כאמור), צריך להשמיע לאזנו לכתחילה מדרבנן (ריטב"א; ב"ח). ולדעת הראב"ד (מובא ברשב"א ברכות) הוא דין דאורייתא לכתחילה (מובא במשנ"ב סב סק"ד).

ד. נראה שבדיעבד יוצא ללא השמעת האוזן גם בחיתוך שפתים בלבד, בין אם נושף אויר תוך כדי אמירתו בין אם נושם, בין אם אין מעבר אויר בפיו אלא חותך בשפתים לבד (עפ"י הוראת הגר"א נבנצל והגר"מ מאזוז שליט"א).

ה. בערכין (ב:) אמרו 'הכל כשרין לקרות את המגילה' להביא את הנשים, וכרבי יהושע בן לוי שאמר נשים חייבות במגילה שאף הן היו באותו הנס. ופרש"י שחייבות במקרא מגילה ומוציאות את הזכרים.

ובה"ג פסק שנשים אינן במקרא מגילה אלא חייבות בשמיעתה בלבד (עתוס' ערכין ג). ונחלקו הדעות האם עבד כנעני חייב במקרא מגילה (ע' רמב"ם מגילה א; טור או"ח תרפט; שו"ת הרשב"ש תנב-תנג; ברכת מרדכי ח"ב מב; אבני נזר או"ח תמב). ע"ע בפירוט לעיל ד.

דף כ

ל. מתי זמנם של קריאת המגילה ביום הפורים, מילה טבילה והזיה?

אין קורין את המגילה ביום הפורים, ולא מלים (בין מילה בזמנה בין שלא בזמנה. עפ"י רמב"ם מילה א,ה. וכ"מ מכמה ראשונים כאן. וע' דבר אברהם ח"ב א) ולא טובלים ולא מזים עד שתנף החמה. וכולם שעשו משעלה עמוד השחר – כשר (שכולם צריכים להעשות ב'יום' כפי שדרשו בגמרא, ובעצם משעלה עמוד השחר יום הוא, כפי שדרשו מהכתוב בנחמיה בעבודת בית המקדש, אך לכתחילה צריך להמתין עד הנף החמה).
א. טבילה שאמרו, יש מפרשים טבילת הטמאים ביום השביעי שלהם לאחר ההזאה [אבל לאחר היום השביעי – טובלים אף בלילה (רש"י תוס' ועוד). וכתבו התוס' שיש טבילה נוספת שלפני הזאה, והיא כשרה אף בלילה]. ויש מפרשים טבילת האזוב לצורך ההזאה, שאינה כשרה אלא ביום (עתוס' וש"ר).

ב. זה שלכתחילה צריך להמתין עד הנף החמה, פרש רש"י (ועוד) לפי שאין הכל בקיאים בדבר הלכך צריך להמתין עד שיהא יום ברור [ולשון הרא"ש (ברכות פ"א ט): 'לכתחלה אין לעשותה משום דנראה כליה']. ויש שדקדקו מדברי רבנו תם (בתוס' יומא לו: ומהרמב"ם (מילה א,ה; פרה יא,א) שהוא דין דאורייתא לכתחילה (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"א קפא, א [וע"ש שבאר כן אף בדעת רש"י]; שיעורים לזכר א"מ ח"א עמ' קו ואילך).

טבילת שומרת יום כנגד יום, גם היא אינה אלא ביום [כאשר טובלת בו ביום ששומרת, אבל אחר כך יכולה לטבול אף בלילה], כיון שצריכה ספירה, אין 'ספירה' אלא ביום (כמו שכתוב וספרה לה שבעת ימים).

דפים כ – כא

לא. אלו מצוות כשרות כל היום ואלו כשרות כל הלילה?

כל היום כשר לקריאת המגילה ולקריאת ההלל (ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה'; זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו) ולנטילת לולב (ולקחתם לכם ביום הראשון) ולתפלת המוספין ולמוספין (דבר יום ביזמו, ותפלת המוספים כמוספים. ולכתחילה זמן המוספים בין שני התמידים אבל בדיעבד כשר כל היום. ר"ן ועוד) ולוידוי הפרים (פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח, שלמדים 'כפרה – כפרה' מיום הכפורים) ולוידוי (כהן גדול ב)יום הכפורים (וכפר בעדו ובעד ביתו – בכפרת דברים הכתוב מדבר. ונאמר ביום הזה יכפר עליכם) ולוידוי מעשר (ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש... היום הזה ה' אלקיך מצוך...). לסמיכה ולשחיטה (וסמך... ושחט; ביום זבחכם) לתנופה (ביום הניפכם את העמר) ולהגשה (והניף... והקריב) ולקמיצה ולהקטרה ולמליקה ולקבלה ולהזיה (ביום ציתו את בני ישראל להקריב את קרבניהם...) ולהשקית סוטה ('תורה – תורה' ממשפט) ולעריפת העגלה ('כפרה' כתוב בה כקדשים) ולטהרת המצורע (... ביום טהרתו). וכן סידור וסילוק בזיכום כשרים כל היום לרבי יוסי [אבל חכמים מפרשים תמיד ממש ולדבריהם צריך לסדר מיד כשמסלק].
וכן מילה טבילה והזאת טמאים אינה אלא ביום, כפי ששנינו לעיל. בתפלין – נחלקו תנאים אם עיקר זמנם ביום בלבד או אף בלילה, וכן בציצית נחלקו תנאים.